

Diagnostik vid Delayed Sleep Phase Disorder (DSPD)

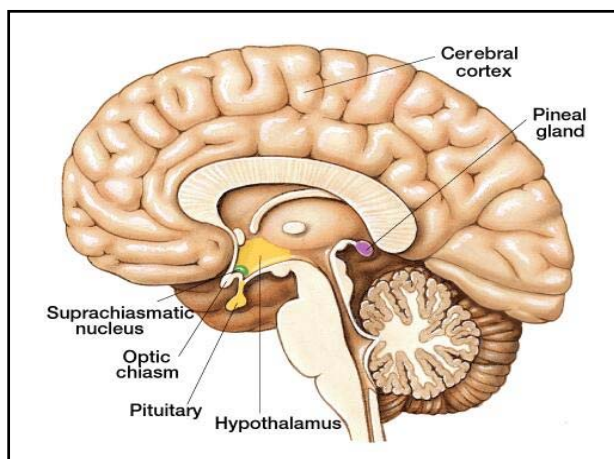
Ett konstant sent insomnande och svårigheter att stiga upp på morgonen

Sömndagbok sju dagar måste visa en försenad sömnfas.

Den försenade sömn fasen måste orsaka insomningsbesvär eller dagsömnighet och

Funktionsnedsättning eller annat besvär dagtid

Helt normal sömn om personen får följa sin egen dygnsrytm

Differentialdiagnoser

Vanlig sömn hos tonåringar (Delayed sleep phase, DSP)

Insomni

Hypersomni

Behandling av DSPD

Melatonin (på kvällen)

Ljusterapi (på morgonen)

UPPSALA UNIVERSITET

Delstudie I

Chronobiology International
The Journal of Biological and Medical Rhythm Research

ISSN: 0742-0528 (Print) 1525-6073 (Online) Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/ichr20>

Delayed sleep phase disorder in a Swedish cohort of adolescents and young adults: Prevalence and associated factors

Katarina Danielsson, Agneta Markström, Jan-Erik Broman, Lars von Knorring & Markus Jansson-Fröjmark

UPPSALA UNIVERSITET

Delstudie II

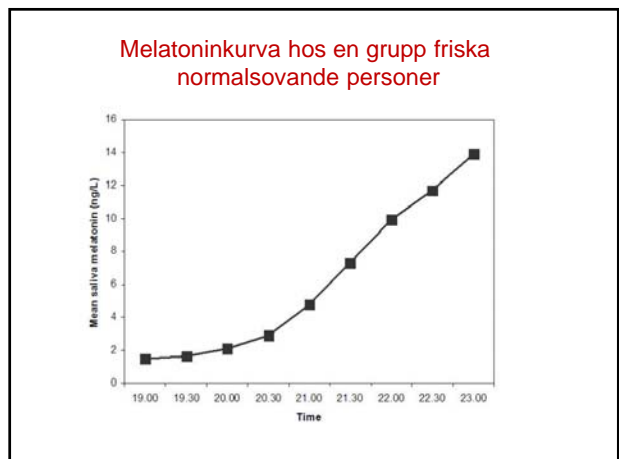

Biological Rhythm Research

ISSN: 0929-1016 (Print) 1744-4179 (Online) Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/bbr20>

Dim light melatonin onset in normal adults and its relationship with sleep timing and diurnal preference

Katarina Danielsson, Agneta Markström, Mats Stridsberg & Jan-Erik Broman

Delstudie III

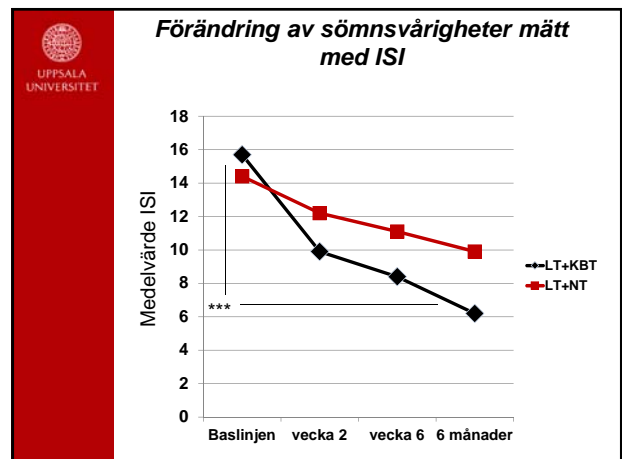
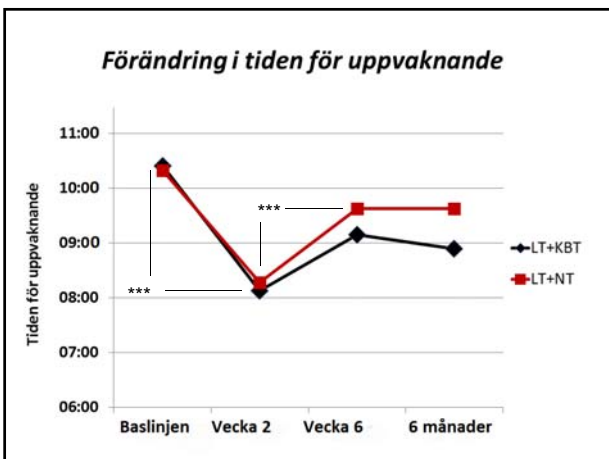
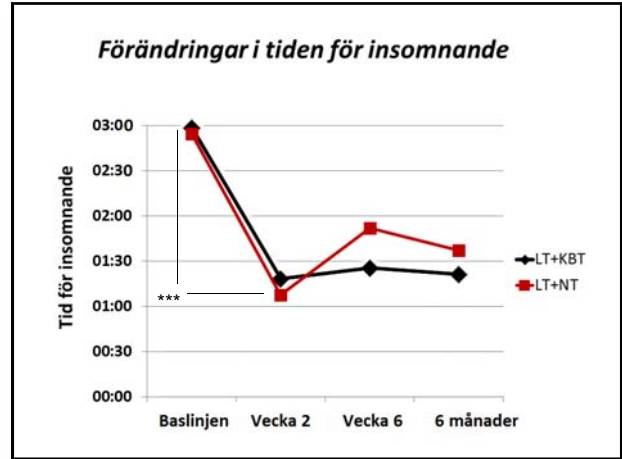

Behavioral Sleep Medicine

ISSN: 1540-2022 (Print) 1540-2010 (Online) Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/bsm20>

Cognitive Behavioral Therapy as an Adjunct Treatment to Light Therapy for Delayed Sleep Phase Disorder in Young Adults: A Randomized Controlled Feasibility Study

Katarina Danielsson, Markus Jansson-Fröjmark, Jan-Erik Broman & Agneta Markström

UPPSALA
UNIVERSITET

Delstudie IV

Cognitive Behaviour Therapy

Routledge
Taylor & Francis Group

ISSN: 1650-6073 (Print) 1651-2316 (Online) Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/beh20>

Developing a cognitive behavioral therapy manual for delayed sleep-wake phase disorder

Markus Jansson-Fröjmark, Katarina Danielsson, Agneta Markström & Jan-Erik Broman

UPPSALA
UNIVERSITET

Delstudie V

Behavioral Sleep Medicine

Taylor & Francis
Taylor & Francis Group

ISSN: 1540-2002 (Print) 1540-2010 (Online) Journal homepage: <http://www.tandfonline.com/loi/bsm20>

Light Therapy With Scheduled Rise Times in Young Adults With Delayed Sleep Phase Disorder: Therapeutic Outcomes and Possible Predictors

Katarina Danielsson, Markus Jansson-Fröjmark, Jan-Erik Broman & Agneta Markström

UPPSALA
UNIVERSITET

Ljusterapin

UPPSALA
UNIVERSITET

Sammanfattning

DSPD är vanligt bland ungdomar (ca 4%)

DSPD associerat med att inte ha någon sysselsättning samt ångest.

UPPSALA
UNIVERSITET

Sammanfattning

Ljusterapi med schemalagd uppstigning kan tidigarelägga sömn-vakenhetsrytmen och förbättra sömrelaterade besvär.

Antalet dagar ljusterapilampan användes var den viktigaste prediktorn för att tidigarelägga sömn-vakenhetsrytmen

Det finns mycket som talar för att KBT fungerar bra som tilläggsbehandling till ljusterapi vid DSPD och det uppskattades av många av studiedeltagarna.

UPPSALA
UNIVERSITET

Tack för visat intresse!

UPPSALA
UNIVERSITET

Tack för visat intresse!

UPPSALA
UNIVERSITET

Tack för visat intresse!

Metod

Enkät "Sömn och Hälsa"

till 1 000 personer mellan 16-26 år i Uppsala

67% svarsfrekvens

Frågeformulär

Insomnia severity index (ISI)

Epworth sleepiness scale (ESS)

Hospital Anxiety and Depression scale (HADS-A och HADS-D)

Reduced Morningness Eveningness Questionnaire (rMEQ)

3-item Penn State Worry Questionnaire (3-item PSWQ)

Symptom Focused Rumination Scale (SRS)

Kriterier för DSP och DSPD

Att somna efter kl 01:00 åtminstone 3 dagar i veckan.

Och att de skulle gå upp 09:45 eller ännu senare om de fick planera sin egen dygnsrytm.

Medelsvåra eller svåra besvär med att somna in eller besvärande dagsömnighet.

Att uppleva att den försenade sömnfasen påverkade funktionsförmågan och/eller att man var oroad över sitt nuvarande sömnmönster

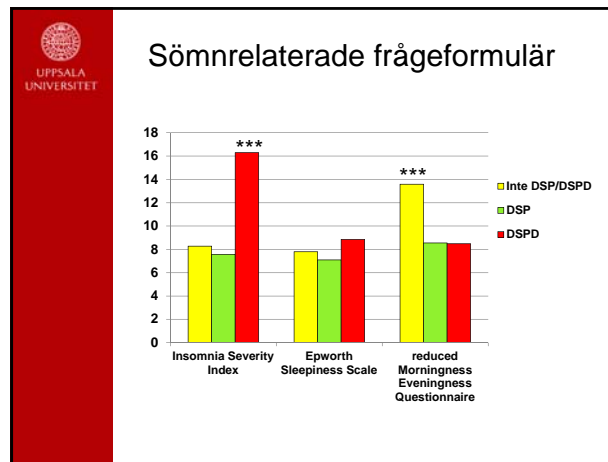
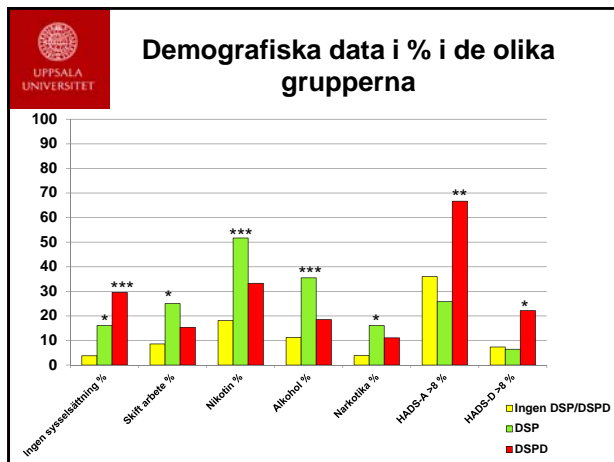
Besvären ska ha funnits i minst 3 månader

Prevalens

4% hade Delayed sleep phase disorder (DSPD)

4,6% hade en försenad sömnfas (DSP) men uppfyllde inte kriterierna för DSPD

Metod

14 Vuxna, friska arbetande personer

Dim light melatonin onset (DLMO)
Morningness Eveningness Questionnaire (MEQ)
Insomnande och uppvaknande enligt sömndagbok.

DLMO

Försökspersoner satt i ett rum med mycket svag belysning <15 lux

Salivprov togs 1 gång var 30 minut

Följde det standardiserade protokollet enligt Pandi-Perunal.

Randomiserad kontrollerad studie

Ljusterapi (LT) i två veckor därefter kognitiv beteendeterapi (KBT) en gång i veckan i fyra veckor

Jämfört med

Ljusterapi (LT) i två veckor och därefter ingen ytterligare behandling (NT)

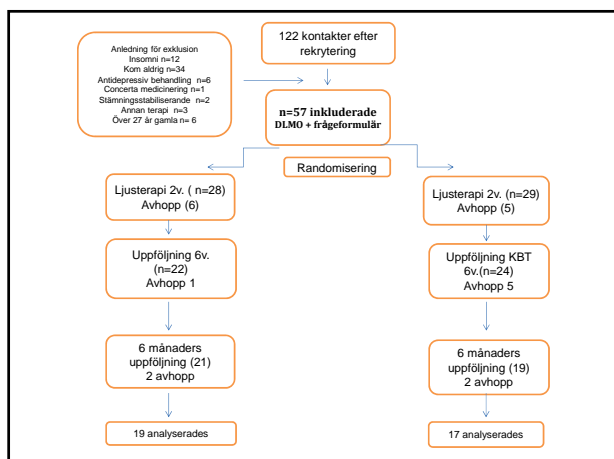
Utfallsmått

Sömn dagbok

Insomnia Severity Index (ISI)

Epworth Sleepiness Scale (ESS)

Hospital Anxiety-Depression scale (HADS)

Compliance

LT (36 personer)

75% använde lampan i 12-14 dagar

19% använde lampan 10-11 dagar

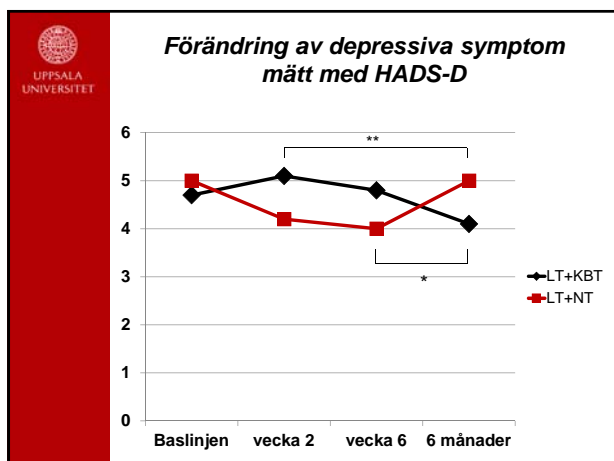
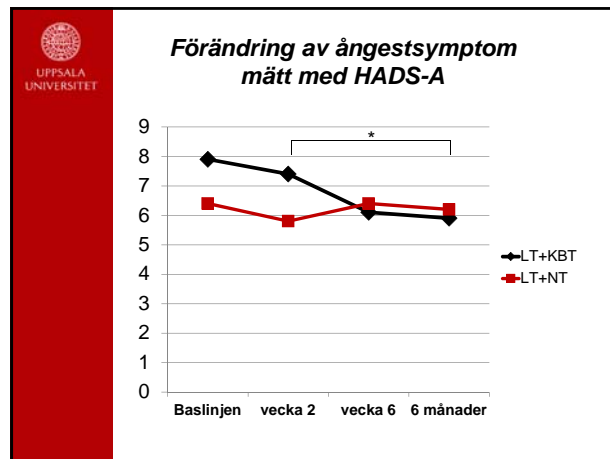
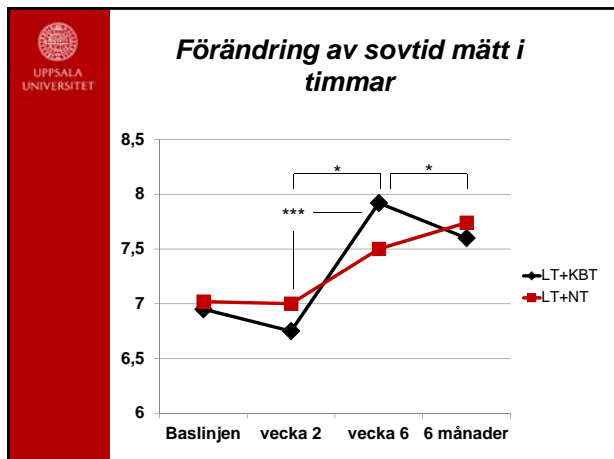
6% använde lampan i 7-10 dagar

KBT-sessioner (17)

76% deltog i 3-4 KBT sessioner

24% deltog i bara 2 sessioner

UPPSALA UNIVERSITET

KBT-manualen

Information. Trovärdighet och förväntningar kring behandlingen.
Fördelar och nackdelar med DSPD.
Sömndagbok.

Sömreglering och stimuluskontroll
Avslappning och kognitiv restruktivering

Gå igenom komponenterna som diskuterats, och hur de skulle hantera återfall

 UPPSALA UNIVERSITET

Följsamhet och remission

81% steg upp kl 09:00 eller tidigare för att använda LT-lampan mot slutet av behandlingen.

45% somnade före kl 01:00 och gick upp kl 09:00 eller tidigare mot slutet av ljusterapin.

 UPPSALA UNIVERSITET

Vad predicerar effekten av ljusterapi med schemalagda uppstigningstider

	Insomnande v2		Uppvaknande v2		Sömnsvårigheter v2	
	t	p	t	p	t	p
Ålder	0,26	n.s.	1,78	n.s.	-0,00	n.s.
DLMO	-0,38	n.s.	2,29	<0,05	0,10	n.s.
Tid med lampan	0,61	n.s.	-1,24	n.s.	1,10	n.s.
Antal dagar lampan användes	2,25	<0,05	2,25	<0,05	-0,71	n.s.

 UPPSALA UNIVERSITET

Sammanfattning

DSPD är vanligt bland ungdomar (ca 4%)

DSPD associerat med att inte ha någon sysselsättning samt ångest.

DSP associerat med att inte ha någon sysselsättning, alkohol och rökning, men också med mindre ältande och att de oftare har skiftarbete

 UPPSALA UNIVERSITET

Sammanfattning

Ljusterapi med schemalagd uppstigning kan tidigarelägga sömn-vakenhetsrytmen och förbättra sömrelaterade besvär.

Antalet dagar ljusterapilampan användes var den viktigaste prediktorn för att tidigarelägga sömn-vakenhetsrytmen

Det finns mycket som talar för att KBT fungerar bra som tilläggsbehandling till ljusterapi vid DSPD och det uppskattades av många av studiedeltagarna.

Uppsala University logo and name in a red vertical bar on the left side of the slide.

DSPD i studie I och II

	DSPD i studie I	DSPD i studie III
ISI	16,30	15,55
ESS	8,85	6,91
HADS-A	9,30	7,71
HADS-D	5,85	5,27
SRS	22,92	22,23
R-MEQ	8,5	8,2
3-item PSWQ	8,31	7,45

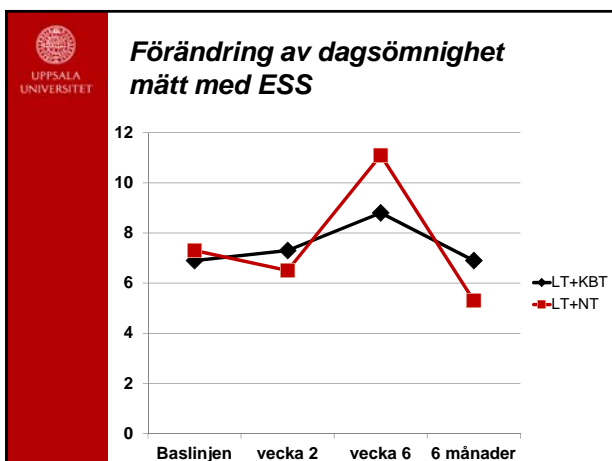
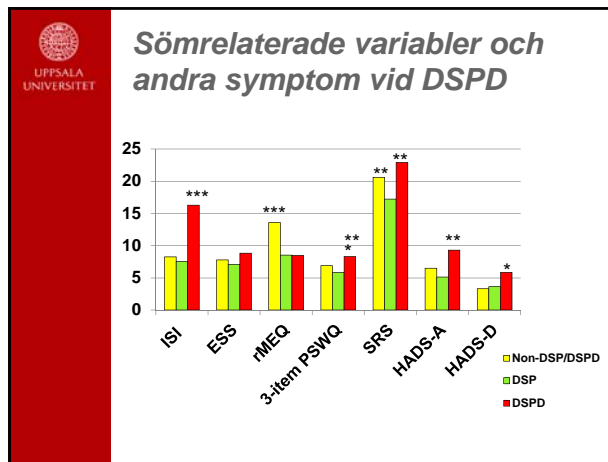
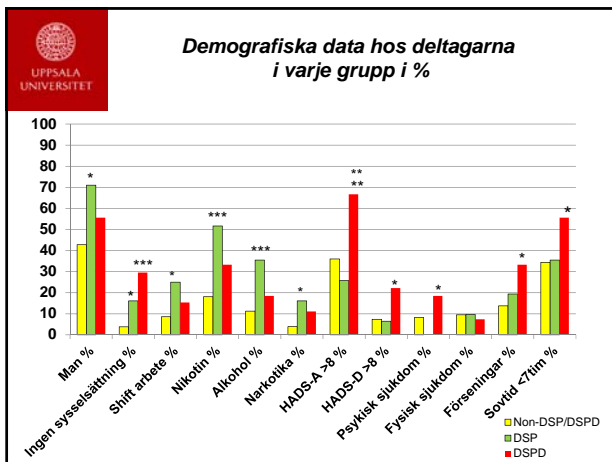
Tiden mellan DLMO och insomnade och uppvaknande respektive

	Mean	SD	Median	Min	Max	Range	p-value
DLMO till insomnande (timmar)							
Hela veckan	1:58	1:14	2:17	-00:22	4:05	4:27	
Nätter före lediga dagar	2:17	1:40	2:08	00:04	6:24	6:20	
Nätter före arbetsdagar	1:50	1:10	2:05	-00:32	3:14	3:46	
Diff. lediga/arbets-dagar	0:27	1:08					p=0.167
DLMO till uppvaknande (timmar)							
Hela veckan	9:38	1:02	9:32	7:47	12:04	4:17	
Nätter före lediga dagar	10:36	1:32	10:34	8:30	14:46	6:16	
Nätter före arbetsdagar	9:15	0:55	9:03	7:30	10:58	3:28	
Diff. lediga / arbets-dagar	1:21	0:58					p=0.0001

Uppsala University logo and name in a red vertical bar on the left side of the slide.

Värden vid baslinjen

	Ljusterapi		Ljusterapi + KBT	
	Kvar i studien	Exkluderade	Kvar i studien	Exkluderade
Ålder i år	22 (2,8)	21,9 (3,7)	22,2 (2,5)	23 (2,7)
Kvinna	12 av 21 (57%)	4 av 7 (57%)	9 av 19 (47%)	4 av 10 (40%)
skola el. arbete	17 av 21 (81%)	7 av 7 (100%)	14 av 19 (74%)	9 av 10 (90%)
Sleep Onset	03:00 (1:27)	02:23 (0:46)	03:06 (1:19)	02:07 (1:08)
Sleep Offset	10:23 (1:59)	09:32 (1:14)	10:21 (2:18)	09:40 (1:25)
Sleep time	07:07 (1:14)	6:56 (0:59)	6:50 (1:18)	7:15 (0:56)
Sleep quality	3,5 (0,9)	2,9 (0,5)	2,8 (1,5)	3,4 (0,5)
ISI	15 (4,2)	16,7 (2,6)	16,0 (4,2)	16,8 (3,2)
ESS	7,5 (4,4)	10,4 (4,2)	6,7 (3,6)	6 (3,7)
HADS Dep.	5,25 (2,8)	7,7 (1,8)	4,7 (3,2)	5,4 (3,2)
HADS Ång.	6,7 (3,8)	8,4 (2,5)	8,05 (5,5)	9,7 (3,6)

Vad predicerar effekten av ljusterapi med schemalagda uppstigningstider

	Insomnande v2		Uppvaknande v2		Sömnsvårigheter v2	
	t	p	t	p	t	p
Ålder	0,26	n.s.	1,78	n.s.	-0,00	n.s.
Man	-0,60	n.s.	0,93	n.s.	0,82	n.s.
Ängest	0,75	n.s.	0,16	n.s.	0,42	n.s.
Depressiva symptom	0,34	n.s.	1,50	n.s.	2,25	<0,05
DLMO	-0,38	n.s.	2,29	<0,05	0,10	n.s.
Tid med lampan	0,61	n.s.	-1,24	n.s.	1,10	n.s.
Antal dagar lampan användes	2,25	<0,05	2,25	<0,05	-0,71	n.s.